

فجر سی و هفتم

بولتن سی و هفتمین جشنواره فیلم فجر | شماره یکشنبه ۸ دی ۱۳۹۷

۸

متولد ماه بهمن

۱۰ فیلم نگاه نو جشنواره سی و هفتم معرفی شد

رونمایی از ترکیب تیم امید سینمای ایران

سیمرغ فجر، مجسمه اسکار

کمی متعلق به کشورهای است که خود آن کشور تولیدکننده سینما هم باشد و اساس را بر تولیدات کشور خود قرار دهد، درست نظیر فستیوال اسکار که این ویژگی را دارد، اما در بسیاری از جشنواره‌ها این شاخص کم‌رنگ است. ما از روز اول اساس را بر این گذاشتیم که جشنواره فجر یک حلقه از زنجیره فعالیت‌هایی باشد که به تولید سینمای ایران کمک کند. در واقع جشنواره فیلم فجر به عنوان حلقه‌ای از زنجیره تولیدی در سینما عمل می‌کند، نه یک حلقه مستقل از جریان تولید در سینمای ایران. این ویژگی از ابتدا در جشنواره فیلم فجر وجود داشته و همچنان هم آن را حفظ کرده است.

خاطرهم هست در آن سال‌های ابتدایی بعد از انقلاب که من دبیری جشنواره را برعهده داشتیم، در شرایطی که شهر تهران بمباران می‌شد و هر لحظه ممکن بود آژیر قرمز کشیده شود، به شکلی جشنواره را اداره می‌کردیم که موجب می‌شد صف‌های طولانی‌ای در مقابل سالن‌های سینما ایجاد شود. این اتفاق در آن شرایط جنگی حتی غیرعادی هم بود، اما ما توانسته بودیم فضای سینما را انقدر گرم کنیم که به‌واسطه آن این چنین صف‌های طولانی‌ای در مقابل سینماها شکل بگیرد. حتی مهمانان خارجی‌ای داشتیم که در شرایط جنگی کشور از فستیوال‌های گوناگون و از رسانه‌های معتبر دنیا در جشنواره حضور پیدا می‌کردند و میزبان‌شان بودیم.

هرچند معتمد در طول آن سال‌هایی که مسوولیت داشتیم، مسلماً می‌شد جشنواره فجر را بهتر از آن هم برگزار کرد. اما به هر حال آنچه گذشت، حداکثر توانی بود که در آن دوره داشتیم. متأسفانه گاهی مطبوعات سینمایی فضایی را ایجاد می‌کردند که گویی در آن سال‌ها به فیلمسازان قبل از انقلاب بی‌توجهی می‌شد و مسوولان سیاست‌گذار سینما می‌گفتند به چه فیلمی جایزه بدهید یا چه کارگردانی جایزه بگیرد، درحالی‌که کم‌نویسند فیلمسازانی که از قبل انقلاب وارد فضای فیلمسازی بعد از انقلاب شده بودند. این افراد در جشنواره حضور داشتند و عرض اندام می‌کردند، و اتفاقاً جایزه هم می‌گرفتند. این نگاه منصفانه نیست چون این‌گونه نبود و رقابت وجود داشت و هیات داوران تصمیم می‌گرفت به چه کسی و چه فیلمی جایزه بدهد و دخالتی در کار آن‌ها صورت نمی‌گرفت.

جشنواره فیلم فجر ویرترین فعالیت یک‌ساله سینمای ایران است، جایی که سینمای کشورمان نمره یک سال خود را درو می‌کند و به ارزیابی آن می‌نشیند. شاید توصیف بهتر این باشد که بگوییم جشنواره فیلم فجر نوروز سینمایی ایران است. در جشنواره است که می‌فهمیم سینمای کشور در یک سالی که از عمر آن گذشته چه کرده است.

اگر سینمای ایران فرازونشیب داشته این موضوع در جشنواره فیلم فجر هم منعکس شده است. در واقع جشنواره فیلم فجر، کارنامه سینمای ایران تعریف می‌شود، این کارنامه ممکن است برخی سال‌ها نمره خوب گرفته باشد، برخی سال‌ها نیز نمره بد. برای نمونه در افواه یا مطبوعات گوناگون می‌گویند امسال جشنواره خوبی نبود، یا سال بعد می‌گویند جشنواره خوب بود، این قضاوت‌ها، در واقع قضاوت درباره سینمای آن سال است، و نه فقط جشنواره، چون خود جشنواره که فیلم تولید نمی‌کند، بلکه فیلم‌ها در قالب ویرتینی با عنوان جشنواره اجازه عرض اندام پیدا می‌کنند.

بسیاری از جشنواره‌های خارجی با تولیدات صرف سینمایی کشور خودشان ارتباط برقرار نمی‌کنند، به‌واقع جشنواره‌های

فاخر مثل فجر

سید عباس صالحی با تشریح آخرین وضعیت اقدامات و فعالیت‌ها درباره برگزاری سی و هفتمین دوره جشنواره فیلم فجر گفت: شورای سیاستگذاری جشنواره شروع به کار کرده و برنامه‌های مختلفی را در دستور کار خود قرار داده‌اند.

وزیر گفت: امسال به مناسبت برگزاری چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، شاهد اتفاقات خوبی در جشنواره‌های فرهنگی و هنر با تولید و ارائه آثار ارزشمند، با محتوای فاخر خواهیم بود.

صالحی درباره مکان برگزاری جشنواره فیلم امسال هم گفت: با مجموعه‌هایی مذاکراتی صورت گرفته و همچنان ادامه دارد که اگر به نتیجه برسد این جشنواره در محل جدید و در غیر این صورت در یکی از محل‌های قبلی برگزار خواهد شد.

ترکیب خوب برای خلق اعتماد

در اولین نشست هماهنگی ستادهای اجرایی جشنواره فجر در سال جاری که در واپسین روزهای آذرماه با حضور حسین انتظامی دستیار ارشد وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و سرپرست سازمان سینمایی، مدیران کل هنری و دبیران اجرایی و مدیران روابط عمومی جشنواره بین‌المللی فیلم فجر برگزار شد، هم‌افزایی ستادهای اجرایی، به عنوان یک هدف مهم مورد بررسی قرار گرفت. بعد از تأکید حسین انتظامی بر این مهم، ابراهیم داروغه‌زاده دبیر جشنواره فیلم فجر گزارشی از فعالیت‌ها و اقدامات حوزه کاری خود ارائه داد. در ادامه سرپرست سازمان سینمایی تأکید کرد ترکیب داوران در انتخاب آثار منجر به اعتمادآفرینی خواهد شد. همچنین باتوجه به سخنان انتظامی، چاره‌اندیشی مشترک، سیاست اصلی رسانه‌ای و ارتباطی وزارتخانه با مرکز روابط عمومی و اطلاع‌رسانی خوانده شد. سیاست رسانه‌ای که باید اطلاع‌رسانی پیش‌دستانه داشته باشد.

رقابت سنگین تبلیغاتی‌ها

۱۳۸ اثر در بخش مسابقه تبلیغات سینمای ایران با هم به رقابت می‌پردازند. ثبت‌نام در بخش مسابقه تبلیغات سینمای ایران که از ۲۰ آذرماه آغاز شده بود، جمعه ۳۰ آذرماه به پایان رسید و تعداد بسیاری از علاقه‌مندان در بخش آنونس، تیزر، پوستر و عکس ثبت نام کردند. براساس آمار ثبت شده، ۶۱ عنوان آنونس و تیزر، ۵۸ عدد پوستر و ۱۹ عکاس برای حضور در بخش مسابقه تبلیغات سینمای ایران ثبت نام کردند. سیمون سیمونیان مدیر دبیرخانه جشنواره فیلم فجر، آغاز داورهای این بخش را از نیمه دوم دی ماه عنوان کرده است.

روزشمار پاییزی فیلم فجر

قدم به قدم تا بهمن ۳۷

محمد رضا کاظمی

جشنواره سی و هفتم فیلم فجر، امسال نیز از دهم تا بیست و دوم بهمن ماه میزبان شیفتگان پرده نقری ای ست. به همین مناسبت چند ماهی ست که اخبار و رویدادهای مربوط به این جشنواره، به یکی از مهم ترین اخبار رسانه های گوناگون ایران، اعم از خبرگزاری ها، رسانه های مکتوب و مجازی، و البته دیداری و شنیداری بدل شده است. گمانه زنی ها و گفت و شنود در محور بزرگ ترین رویداد هنری کشور از گرمای کم زور اواخر تابستان آغاز شد تا در نخستین روزهای پاییز شکل رسمی تری به خود بگیرد. اخباری که تا به امروز ادامه داشته و بی تردید حتی چند روز پس از نمایش آخرین سکانس از جشنواره نیز ادامه خواهد داشت. بندهای پیش رو مروری موجز بر اخبار پاییزی جشنواره سی و هفتم است، اخباری که آغاز آن سوم مهر است و پایانش سی ام آذر؛ سه ماهی که کام های پاییزی این دوره از جشنواره، در آن ها شکل گرفته است.

با اعلام روابط عمومی سازمان امور سینمایی و سمعی و بصری، ابراهیم داروغه زاده به طور رسمی برای دومین بار پیاپی، دبیر جشنواره فیلم فجر شد. (مهرماه)

به طور رسمی اعلام شد که شورای سیاست گذاری سی و هفتمین جشنواره فیلم فجر، ایجاد بخش مستقل فیلم های اول را به تصویب رسانده تا در سی و هفتمین جشنواره فیلم فجر، بخش یادشده، مجدداً به این آردگاه هنری بازگردانده شود.

(مهرماه)

فراخوان سی و هفتمین جشنواره فیلم فجر اعلام شد. «با استعانت از درگاه ایزد متعال، سی و هفتمین جشنواره فیلم فجر با هدف معرفی و تقدیر از آثار برگزیده یک سال تلاش سینمای ایران و اعتلای تولیدات ملی و حمایت از آثار برتر در بهمن ماه همزمان با جشن های چهلمین سالگرد پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران، در بخش های سودای سیمیرغ (مسابقه سینمای ایران)، نگاه نو (ویژه فیلم اول کارگردانان) و مسابقه تبلیغات سینمای ایران برگزار می شود»

با اعلام خبر فراخوان به عنوان اولین خبر روابط عمومی جشنواره سی و هفت، مسعود نجفی به عنوان مدیر روابط عمومی این دوره معرفی شد. (مهرماه)

ثبت نام فیلم های متقاضی جشنواره فجر ۲۷ رسماً از این روز آغاز شد و تهیه کنندگان حقیقی و حقوقی فیلم ها با مراجعه به سایت fajfilmfestival.com آثار خود را ثبت نام کردند. این مهلت که مربوط به بخش های سودای سیمیرغ و نگاه

نو می شد، تا پایان آبان ماه ادامه داشت. (آبان ماه)

با اعلام دبیر جشنواره، درحالی که هنوز تا پایان مهلت ثبت نام آثار زمان مانده بود، بیش از ۱۰۰ فیلم، متقاضی حضور در جشنواره فیلم فجر بودند. (آبان ماه)

با اعلام مدیر روابط عمومی سی‌وهفتمین جشنواره فیلم فجر، با توجه به بازخوردهای مربوط به سینمای رسانه در دوره قبلی جشنواره، برای این دوره یک نظرسنجی در اختیار اهالی رسانه قرار داده شد تا آنان با نظرات خود در انتخاب سینمای رسانه این دوره، دخیل باشند. این نظرسنجی با ۲۳ سوال برای همه حاضران در سینمای رسانه شامل خبرنگاران، عکاسان، تصویربرداران، عوامل فنی، تهیه کنندگان و کارگردانان حاضر در جشنواره ارسال شد. (آبان ماه)

با پایان مهلت ارسال آثار به دبیرخانه جشنواره فیلم فجر، در مجموع ۱۳۹ اثر، متقاضی حضور در این دوره از جشنواره شدند. طبق اعلام روابط عمومی، ۹۷ فیلم سینمایی شامل سودای سیمرغ و نگاه نو و ۴۲ فیلم در بخش مستند، فرم فراخوان جشنواره را پر کردند. (آذر ماه)

فراخوان مسابقه تبلیغات سینمای ایران در سی‌وهفتمین جشنواره فیلم فجر منتشر شد. طبق اعلام شورای برگزاری جشنواره در راستای اعتدالی سینمای ایران و ارتقا سطح کیف تبلیغات و اطلاع‌رسانی و همچنین ترغیب و تشویق هنرمندان این عرصه، این مسابقه در بخش‌های عکس، پوستر، آنونس و تیزر فیلم‌های سینمایی ایرانی برگزار می‌شود. مهلت حضور در این بخش تا ۳۰ آذر اعلام شده بود. (آذر ماه)

اعضای هیات انتخاب بخش سودای سیمرغ و نگاه نو جشنواره سی‌وهفتم انتخاب شدند. طی حکم ابراهیم داروغه‌زاده، دبیر سی‌وهفتمین دوره جشنواره فیلم فجر، احمد امینی، محمعلی حسین نژاد، حسن خجسته، شاهرخ دولکو، بهروز شعبی، حسین کرمی و رضا مقصدی به عنوان اعضای هیات انتخاب منصوب شدند تا با بررسی تمامی آثار، ۲۲ فیلم برای بخش سودای سیمرغ و ۱۰ فیلم برای بخش نگاه نو انتخاب کنند. (آذر ماه)

ثبت نام اصحاب رسانه و اعضای انجمن منتقدان و نویسندگان سینمای ایران برای حضور در جشنواره آغاز شد و تا ۳۰ آذرماه ادامه داشت. (آذر ماه)

اعضای هیات انتخاب بخش مستند این دوره از جشنواره نیز اعلام شدند. با حکمی از طرف ابراهیم داروغه‌زاده دبیر جشنواره سی‌وهفتم، مرتضی رزاق کرمی، سید سلیم غفوری و آرش لاهوتی به عنوان اعضای هیات انتخاب بخش مستند منصوب شدند. (آذر ماه)

*دبیر جشنواره سی‌وهفتم در گفت‌وگویی اعلام کرد امسال بلیت جشنواره افزایش قیمت نخواهد داشت و به همان قیمت سال گذشته به فروش می‌رسد. (آذر ماه)

متولد ماه بهمن

سینما به مثابه ابزار انقلابی

■ سید نیما حسینی

چهل سال پیش، در زمستان سال ۱۳۵۷ شاید اگر از جوانانی که در خیابان‌های تهران و شهرستان‌ها سرخوش از فرار شاه، چشم به یک دگرگونی اساسی دوخته بودند می‌پرسیدیم که در دوران احتمالی پس از شاه، سرنوشت سینمای ایران چه خواهد شد، اکثریت آنان پاسخ دقیقی برای این سوال نداشتند. سینما در آن سال‌ها از دوران اوجی که در سال‌ها دهه چهل تجربه کرد، عبور کرده و به یک «دیگری» تبدیل شده بود.

سینما در آغاز ورودش به ایران هویت مستقلی نداشت؛ سال‌هایی بود که سکه شانس به نام فیلم‌های خارجی ضرب شده بود و کارگزاران سینمای ایران، مصرف‌کننده تولیدات دیگران بودند و جز این چیز چندانی در چنته نداشتند. سینمای وارداتی و اکران گسترده فیلم‌های غیرایرانی تا اواسط دهه چهل غالب فضای سینمای ایران را اشغال کرده بود. اما در همان سال‌های میانی دهه چهل بود که ظهور چند سوپرستار جوان در سینمای ایران ورق را برگرداند. فیلمسازان ایرانی که اغلب بینندگان

حرفه‌ای فیلم‌های خارجی بودند، شروع کردند به ساختن فیلم‌هایی که هرچند فیلمنامه‌های بسیاری از آن‌ها، کپی‌هایی ضعیف از فیلم‌های موفق خارجی بود، اما به مدد حضور همان سوپرستارهای جوان و چهره‌هایی که در شمال ابرقهرمان‌ها و جوانمردان همه‌فن‌حریف،

عمده آن‌ها با تلقی‌های سطحی از انقلاب ساخته شدند و به همین دلیل نتوانستند موفقیتی به دست آورند. با این حال، در میان آن‌ها معدود فیلم‌هایی همچون «سایه‌های بلند باد»، «ساخت ایران» و «اکی مستر» نیز بودند که نشان می‌داد دست‌کم بخشی از سینماگران که اغلب از جریان موج نو می‌آمدند درک درست‌تری نسبت به آنچه در کشور رخ داده دارند و مخاطبان تازه‌ای برای فیلم‌های‌شان می‌جویند.

یک سال بعد، با آغاز جنگ تحمیلی، هرچند تولید فیلم در سینمای ایران برای حدود دو سال به کمتر از ۲۰ فیلم رسید، اما تحولات جامعه به سمت و سویی رفت که نیاز به وجود سینمایی نو را بیش از پیش قوت بخشید. در دورانی که مردم با جنگ و مصائبی که در حواشی آن به‌وجود آمده بود، نیاز به رسانه‌ای برای به تصویر کشیدن رشادتها و صوری‌های‌شان داشتند، سینما به عنوان هنری فراگیر، با ظرفیت‌های منحصر به فردی که داشت، این‌بار نه رودرروی موج فزاینده «تغییر خواهی» که در کنار صفوف به‌هم پیوسته مقاومت در برابر جهان سرمایه‌داری ایستاد.

با چنین بازتعریفی از سینما بود که در اوایل دهه شصت، دیگر نه آنان که در مقابل «تغییر» رژیم شاه ایستاده بودند، بلکه در عوض، گروهی از بازماندگان، خلاف جریان سینمای پیش از انقلاب و از آن مهم‌تر عده کثیری از جوانان انقلابی و پرشوری که به هیئت‌رزمندگان هشت سال دفاع مقدس درآمده بودند نیز خواهان حضور در عرصه سینما و نمایش آرمان‌های خود بر پرده‌های نقره‌ای بودند. بدین ترتیب، از اوایل دهه شصت دو گروه در سینمای ایران مشغول تکاپو شدند، گروه اول، بخشی از اقلیت موج‌نویسی پیش از انقلاب بود که حالا با عبور از سانسور شاهنشاهی می‌توانست بخشی از فیلمنامه‌های در صندوق مانده را بیرون آورده و تبدیل به فیلم کند. گروه دیگری که با وقوع جنگ، با یک دست اسلحه و دست دیگر دوربین برداشتند و به خط مقدم مبارزه رفتند.

این دو گروه، در میانه دهه شصت، با همراهی بخشی از بدنه سینمای ایران که خسته از دوران فترت، آماده آغاز کار بود، فصلی نوین در سینمای ایران رقم زدند. فصلی که با تولد جشنواره فیلم فجر در سال ۱۳۶۱ هویت سینمای پس از انقلاب را تثبیت کرد. سینمایی که این‌بار نه آینه انزال و ابزاری در دست سرمایه‌داری جهانی برای تحمیل سبک زندگی دیگران به مردم ایران، که به مثابه ابزاری آرمانی در دستان پر قدرت انقلاب، و آینه‌ای در برابر واقعیت جامعه ایران به موطن خود بازگشته بود؛ سینمایی درباره مردم، و متعلق به مردم.

حال و هوایی وطنی به فیلم‌ها تزریق می‌کردند و تصویری تازه از سینما در ایران ارائه می‌دادند.

اما ستاره اقبال این سوپرستارها هم کمتر از یک دهه درخشش داشت. در سال‌های ابتدایی دهه پنجاه، تولید انبوه فیلم‌های بی‌مایه و اغلب مبتذل، بدنه سینمای ایران را لوذه کرده بود. در این میان، فیلمسازانی که به عنوان «سینماگران موج نو» شناخته می‌شدند، در اقلیت مطلق روزگار می‌گذرانند و هرچند فیلم‌های بسیار خوبی هم در آن دوران ساخته شد، اما به دلیل تعداد اندکی که در مقایسه با حجم تولیدات سالانه سینما داشت، نتوانست گوی و میدان را در دست بگیرد. بدین ترتیب، آنچه در آینه سینمای ایران بیشتر دیده می‌شد، نه تصویری دقیق از تحولات جامعه، بلکه نمایشی سراسری از کج‌سلیقگی، وقت‌شناسی و تمایل تهیه‌کنندگان کم‌مایه به کسب درآمد به نظر می‌آمد.

البته نباید فراموش کرد که ظهور موج‌نویس‌ها نافته جدا بافته این شرایط بود. به این ترتیب، در سال‌های منتهی به انقلاب، نه فقط تعداد مخاطبان سینما به شدت کاهش پیدا کرد، که دیدگاهی که آرام‌آرام، خصوصا در طبقات پایین جامعه ایرانی نسبت به سینما شکل می‌گرفت، سینما را نه به مثابه هنری مردمی که آن را ابزاری در خدمت سیاست‌های فرهنگی حکومت پهلوی قلمداد می‌کرد، سیاستی که در آن سال‌ها، بخش قابل توجهی از مردم خواهان سرنگونی‌اش بودند. در این مقطع بود که سینما به منزله نمادی از سیاست‌های فرهنگی حکومت نه‌تنها از سوی برخی تحریم شد، که از طرف گروهی دیگر مورد حمله قرار گرفت. چنان‌که در اخبار و گزارش‌های روزنامه‌ها در سال ۵۷ اخبار متعددی از سینماسوزی به چشم می‌خورد. اوج این تحولات در دیدگاه مردم نسبت به سینما، در مردادماه ۱۳۵۷ رقم خورد که به سوزاندن سینما رکس آبادان انجامید. فاجعه انسانی که در آبادان رخ داد، سینما را به مثابه امری فاجعه‌بار از چشم بسیاری از انقلابیون انداخت تا این هنر و حاملانش تا مدتی به عنوان «غیر» شناخته شوند.

با پیروزی انقلاب، طبیعی بود که «دیگران» جای خود را به «مردم» بدهند. چنین بود که سینما به عنوان هنر دیگران که در دوران مبارزه نیز با «فاجعه» پیوند خورده بود، در سایه قرار گرفت. اما سینمای ایران، در سخت‌ترین روزهای دوران فترت نیز تحرکاتی نشان داد که حاکی از تولد ققنوسی از میان شعله‌های آتش و خشم بود.

در سال ۱۳۵۸، نخستین سال پس از پیروزی انقلاب، بیش از ۳۰ فیلم سینمایی در ایران ساخته شد. فیلم‌هایی که هرچند

خوانش ژانری از تاریخ ۴۰ سال
سینمای انقلاب اسلامی

چرخه هایی که می چرخند

■ علیرضا محمودی

قراردادهای زیبایی‌شناسی و روش‌های تولیدی و منشی‌های محتوایی مد نظر باشد، می‌تواند ما را بیشتر با درون سینمای ایران آشنا کند.

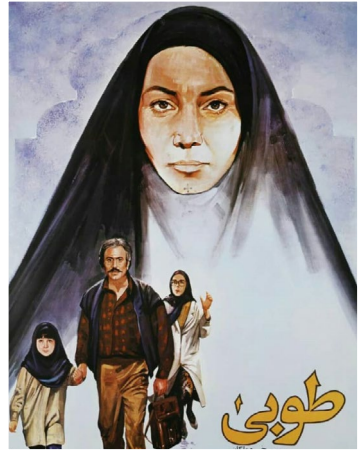
در خوانش مبتنی بر نگره ژانر از تاریخ سینمای پس از انقلاب، تولیدات سینمای ایران را بر اساس اشتراکات الگوهای روایی تقسیم‌بندی کرده و بر اساس این اشتراکات، تحلیلی از دلایل متنوع بروز این اشتراکات در بسترهای مختلف تاریخی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، ارائه می‌شود. با اتکا بر نگره ژانر می‌توان سینمای ایران را از منظر محصولاتی که در چهار دهه گذشته ساخته شده، تحلیل کرد.

در یک بررسی کلی از تولیدات سینمای ایران در تشخیص ژانرها، مهم‌ترین نکته‌ای که در همان ابتدا به چشم می‌آید، فقر ژانری است. سینمای ایران از منظر رویکرد به الگوهای ژانر، بسیار محتاط و محافظه کار است. ریشه چنین احتیاطی، ساختار ضعیف اقتصادی، چرخه محدود مالی و توانایی محدود استودیوها در تولید است. اما شاید مهم‌ترین دلیل برای فقر ژانری در سینمای ایران، جدایی سرنوشت تولید و اکران است. در صنایع سینمایی ملی پرقدرت که نماد آن تنوع ژانری است، استودیوها قدرت اقتصادی خود را به صورت مستقیم از فروش فیلم‌ها در سالن‌های نمایش می‌گیرند. به همین دلیل آن‌ها مجبور به تنوع تولید و در نتیجه توسل به انواع الگوها و قراردادهای ژانری برای حفظ روند نمایش در سالن‌های خود هستند. در ایران پس از انقلاب ساختار اکران چه دولتی (حوزه هنری، شهرداری‌ها و نهادها) و چه خصوصی، ارتباط محقری

خوانش‌های موجود از تاریخ سینمای پس از انقلاب، بیشتر متکی بر نگاه دیوانسالاری است. در این خوانش، براساس رفتارآمد دولت‌ها، تقسیم‌بندی دوره‌های تاریخی ارائه می‌شود. در متون حاصل از این خوانش، آن چیزی که اهمیت دارد توضیح رابطه دولت و سینما در پیکره ممیزی (نظارت و حمایت) جشنواره‌ها، حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری‌های دولتی است. در این نگرش، سیاست و دولت‌ها مهم‌ترین بازیگر صحنه تولید و نمایش سینمای ایران در این سال‌ها معرفی می‌شود.

حاصل این روایت تاریخی در بهترین شکل آن، تاریخ دولت در امر سینماست تا تاریخ سینما به عنوان صنعت - هنر، مدها و مودها، جریان‌های اجتماعی، نگرش‌های طبقاتی، خرده‌فرهنگ‌ها، گفتمان‌های سیاسی و اقتصادی، واکنش به زمان در روایت و ساختارهای بصری، تبادل با رسانه‌های رسمی و غیر رسمی، فیلم‌های پرفروش، ستاره‌ها، ترکیب ستاره‌ها، استفاده از مضامین ملتهب، نمادسازی، فیلم‌های درجه‌«ب»، فیلم‌های خارج از جریان رسمی تولید، روش‌های تولید و اکران، جریان سرمایه و در نهایت درک سینمای ایران به عنوان یک موجود زنده مستقل، در این خوانش از دایره تحلیل خارج می‌ماند.

با توجه به تکثر و تنوع تولیدات، خوانش چهار دهه حیات سینمای ایران بر اساس نگره ژانر می‌تواند تصویر دقیق‌تری از تاریخ سینمای ایران فراهم کند. تحلیل تاریخ سینمای پس از انقلاب بر مبنای تقسیم‌بندی که در آن الگوهای روایی و

نزدیک بهم در یک گروه تقسیم‌بندی می‌شوند. ظهور و سقوط چرخه‌ها در سینیما ایران دلایل اقتصادی و فرهنگی دارد. وقتی یک الگو با موفقیت روبه‌رو می‌شود، بقیه فیلمسازان برای استفاده از فضای به‌وجودآمده در اجتماع برای استقبال از آن نوع فیلم‌ها، تولید شبیه به آن فیلم را آغاز می‌کنند. یا وقتی فیلم‌سازان در جریان سیاست‌های دولت از حمایت از یک نوع الگوها قرار می‌گیرند، تولیدات شبیه به یک چرخه با حمایت مالی دولت زنده می‌شود.

چرخه‌ها در سینیما ایران پس از انقلاب متنوع و در هر دوره‌ای می‌توان آن‌ها را شناسایی کرد. برای نمونه پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا پایان دهه شصت، چرخه فیلم‌های چریکی، چرخه فیلم‌های قاچاق مواد مخدر در قیل از انقلاب، چرخه فیلم‌های ارباب و رعیتی، چرخه فیلم‌های فساد اداری در قیل از انقلاب، چرخه فیلم‌های درگیری‌های مرزی، چرخه فیلم‌های اکشن با محوریت ضد انقلاب، چرخه فیلم‌های جنگی، ماموریتی در زمان جنگ، چرخه فیلم‌های کماندویی، چرخه فیلم‌های اکشن مواد مخدری بعد از انقلاب، چرخه کمدی‌های اکبر عبیدی و چرخه ملودرام‌های خانواده متوسط از جمله چرخه‌هایی است که در دهه شصت در سینیما ایران ظاهر و ساقط شده است. سقوط هر چرخه، نشانه کاهش اقبال عمومی یا تغییر سیاست‌های دولتی از تولیدات شبیه به آن چرخه، و البته آغاز حیات چرخه دیگری است.

در مجموعه نوشته‌هایی که در بولتن جشنواره سی‌وهفتم و به مناسبت چهلیمین سالگرد انقلاب اسلامی منتشر خواهد شد، سعی خواهیم کرد تصویری اجمالی از چرخه‌های سینیما در طول این چهار دهه را از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۷ گزارش کنیم.

با بطن تولید دارد و تنها با ایجاد محدودیت در قالب برنامه‌های اکران، شرایط تولید فیلم‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. فقر ژانری، چهره دیگری از رویکرد به ژانر را در سینیما ایران نمایان می‌کند؛ ساختار چرخه‌ای.

تولیدات سینیما در ژانرهایی چون، ملودرام، کمدی، جنگی، تریلر و اکشن به شکل متداوم تکرار می‌شود و علمی و تخیلی، وحشت، جنایی، تاریخی و فانتزی برچسب‌های کم‌یاب و نایب تولیدات سینیما ایران هستند.

در ساختار تولید سینیما ایران استفاده از الگوها و قراردادهای ژانری، ساختاری چرخه‌ای دارد. مجموعه تولیدات سینیما ایران در درون محدودیت رویکرد به انواع ژانرها، تابع الگوهای محتوایی، روایی و تولیدی است که در یک دوره تاریخی بیشتر مورد استقبال مردم و دولت‌مدان قرار می‌گیرد. این الگوها مجموعه‌هایی از اشتراکات است که فیلم‌ها در زیرژانرهای یک‌سان برای رسیدن به هدف موفقیت تکرار می‌کنند. به مجموع این فیلم‌ها چرخه (cycle) اطلاق می‌شود.

در هر دوره از تاریخ سینیما ایران حضور چرخه اصلی، در کنار چرخه‌های فرعی قابل شناسایی است. فیلم‌های چرخه اصلی، ترکیبی از ملودرام‌های خانوادگی، کمدی رومانسیک‌ها، کمدی‌ها ازدواج یا حتی تریلرهای روانشناسی و بعضاً فیلم‌های جنگی یا فیلم‌های جنگی درباره تبعات جنگ هستند.

این فیلم‌ها با مجموعه‌ایی از قراردادهای روایی، الگوهای محتوایی، شخصیت‌های ثابت، دیالوگ‌های کنایی به یک اتفاق یا شرایط یکسان، محتوای تکرار شونده، بازیگران یکسان، لوکیشن‌های شبیه بهم و در نهایت زمان تولید

گزارش تصویری

روزهای انتخاب

روزهای انتخاب

به بهانه استقلال دوباره اولین‌ها

نسبت فیلم فجر با بخشی که در رفت و آمد است

■ فاطمه استیری

سیاست‌گذاران، لزوم توجهی ویژه به سینماگران نوظهور و نکاتی از این دست تأثیری مستقیم بر فریه و لاغر شدن بخش فیلم‌های اول جشنواره داشته است.

فیلم‌های اول که از سومین دوره جایگاهی ویژه در جشنواره یافتند تا سال ۱۳۷۵ (در مقطعی که این بخش در جشنواره وجود داشت) از سوی هیات داورى بخش مسابقه سینمای ایران داورى شدند و بعد از آن از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ این بخش از جشنواره حذف شد. از سال ۱۳۸۱ هیات داورى مستقلی کار ارزبایی فیلم‌های اول حاضر در جشنواره را انجام داد، تا سال ۱۳۹۵ که بخش مستقل فیلم اول از جشنواره حذف و به اعطای سیمرغ بلورین از سوی هیات داورى بخش سودای سیمرغ به فیلمسازی که اولین ساخته‌اش در جشنواره پذیرفته شده بود اکتفا شد.

امسال در سی‌وهفتمین دوره جشنواره باز هم فیلم‌های اول دارای بخشی اختصاصی هستند. در ادامه مروری بر همه آنچه از سر بخش فیلم‌های اول جشنواره گذشته، صورت می‌گیرد.

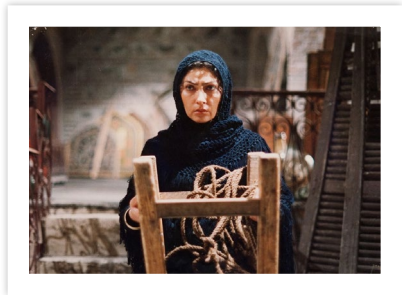
همیشه اولین‌ها خاطره‌انگیز و ماندگارند، حالا وقتی فیلم سینمایی اولی که یک کارگردان ساخته بتواند نام و نشان و جوایزی هم برای او به همراه بیاورد، این ماندگاری چندین برابر می‌شود. گاه همین خاطره خوش چنان شیرین می‌شود که کارگردان تحسین‌شده ترجیح می‌دهد فیلم دوم خود را با احتیاط بیشتری بسازد و این احتیاط، کار را به جایی می‌کشد که فیلمساز بین ساخته اول و دوم خود سال‌ها فاصله می‌اندازد و در مورد برخی هم موفقیت چسارت فیلمساز را بیشتر می‌کند و به وضوح می‌توان اعتماد به نفس حاصل از جایزه را در فیلم‌های پشت همی که فیلمساز کارگردانی کرده مشاهده کرد. نسبت جشنواره فیلم فجر با فیلم‌های اول در تمامی ۳۶ سالی که از این رویداد می‌گذرد متغیر بوده است؛ زمانی به اعطای فقط یک جایزه در این بخش بسنده شده و در مقطعی چنان تعداد جوایز آن زیاد شده که در رقابتی با بخش اصلی جشنواره قرار گرفته است. کیفیت فیلم‌های اول تولیدشده در یک سال، سیاست‌ها و نوع نگاه دبیر جشنواره و

◀◀ فیلم‌های «ابد و یک روز»، «پرده آخر»، «آژانس شیشه‌ای»، «بوی کافور، عطر یاس»، «دوئل» و «رستاخیز» رکوردداران جشنواره فیلم فجر به‌شمار می‌روند.

شماره یک، نشیبه ۸، دی ۱۳۹۷

سروش

نهمین دوره جشنواره

در بخش فیلم‌های اول و دوم ۲۱ فیلم وارد رقابت شدند؛ فیلم‌هایی از جمله «بلیس» احمدرضا درویش (فیلم دوم)، «افسانه آه» تمیمه میلانی (فیلم دوم)، «پرده آخر» واروژ کریم مسیحی، «در مسلخ عشق» کمال تبریزی (فیلم دوم)، «دو فیلم با یک بلیت» داریوش فرهنگ (فیلم دوم)، «سفر جادویی» ابوالحسن داودی (فیلم دوم)، «عروس» بهروز افخمی (فیلم دوم) از آثار حاضر در این بخش بودند.

دهمین دوره جشنواره

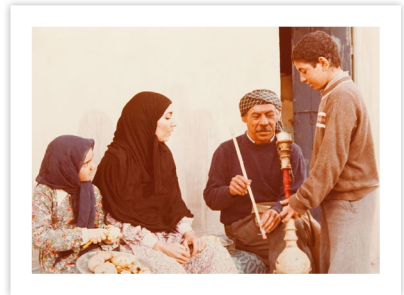
در سال ۱۳۷۰ برای نخستین بار دو سیمرغ بلورین به صورت مجزا به فیلم اول و فیلم دوم اهدا شد. در این دوره ۱۷ فیلم در بخش فیلم‌های اول و دوم داوری شد. مجید مجیدی با «بدوک»، محمدمهدی عسگرپور با «پرواز در بی‌نهایت»، ابراهیم فروزش با «خمره» و عزیزالله حمیدنژاد با «هور در آتش» در این رقابت حضور داشتند. سیمرغ فیلم اول را مجیدی از آن خود کرد و سیمرغ فیلم دوم به فروزش رسید. حمیدنژاد هم جایزه ویژه هیات داوران را گرفت.

یازدهمین دوره جشنواره

۲۵ فیلم سینه‌امی در سال ۱۳۷۱ به بخش فیلم‌های اول و دوم راه یافت. سیروس مقدم با «شکوه بازگشت» و ابراهیم وحیدزاده با «حجسمه» از فیلمسازان حاضر در بخش فیلم‌های اول و دوم بودند. در این سال سیاست‌ها در مسیر کم کردن جایز بخش فیلم‌های اول و دوم قرار گرفت و در نهایت یک سیمرغ بلورین به بهترین فیلم اول و جایزه‌ای ویژه به فیلم برگزیده دوم تعلق گرفت.

دوازدهمین دوره جشنواره

در سالی که آخرین دوره دبیری سیدمحمد بهشتی در جشنواره فیلم فجر بود ۲۰ فیلم اول و دوم در بخش مسابقه

سومین دوره جشنواره

در سال ۱۳۶۳ برای اولین بار بخش فیلم‌های اول به جشنواره با عنوان «نخستین فیلم‌های کارگردانان» به جشنواره اضافه شد. در این سال کیومرث پوراحمد با «تاتوره»، رسول صدرعاملی با «رهایی»، رسول ملاقلی‌پور با «تینوا»، محمدعلی نجفی با «جنگ اطهر»، محمدعلی سجادی با «بازجویی یک جنایت» به عنوان کارگردانان فیلم اولی در جشنواره حضور داشتند.

از چهارمین تا هفتمین دوره جشنواره

از سال ۱۳۶۴ بخش فیلم‌های اول به کلی از جشنواره حذف شد و این شرایط تا سال ۱۳۶۷ ادامه داشت.

هشتمین دوره جشنواره

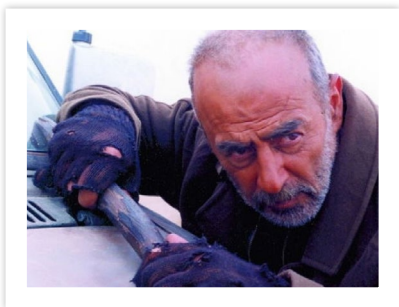
بازگشت دوباره فیلم اولی‌ها به جشنواره البته این بار با شکلی تازه. در سال ۱۳۶۸ فیلم‌ها اول و دوم کارگردانان بخشی جداگانه از بخش مسابقه اصلی داوری شدند. در این دوره ۱۶ فیلم به این بخش راه یافت که از جمله کارگردانان آن‌ها می‌توان به تمیمه میلانی، احمدرضا درویش، حمید سمندریان، علیرضا رئیسیان، مسعود کرامتی و فریال بهزاد اشاره کرد.

و دوم مورد قضاوت قرار گرفتند که یک سال بعد تغییری اساسی پیش روی بخش مربوط به این آثار بود.

شانزدهمین تا بیستین دوره جشنواره

با تغییر دولت و تغییر مدیریت سینما، در سال ۱۳۷۶ بخش فیلم‌های اول و دوم بار دیگر از پیکره جشنواره فیلم فجر خارج شد و این وضعیت تا پایان دهه ۷۰ و همچنین در بیستین دوره جشنواره در سال ۱۳۸۰ ادامه داشت.

بیست و یکمین دوره جشنواره

بعد از پنج دوره حذف بخش فیلم‌های اول از جشنواره فجر، در سال ۱۳۸۱ بار دیگر فیلم اولی‌ها شانس حضور در یک بخش مستقل را به دست آوردند. یکی از نکات قابل توجه در مورد بخش فیلم‌های اول بیست و یکمین دوره جشنواره فجر، اعطای سیمرغ بلورین به «گاکومان» به کارگردانی محمد رسول‌اف و بی‌نصیب ماندن «رقص در غبار» نخستین فیلم اصغر فرهادی از جایزه بود. در این دوره ۲۷ فیلم اول مورد داوری قرار گرفتند و هیات داورانی مستقل به عنوان داوران فیلم‌های اول آثار پذیرفته شده در این بخش را داوری کردند.

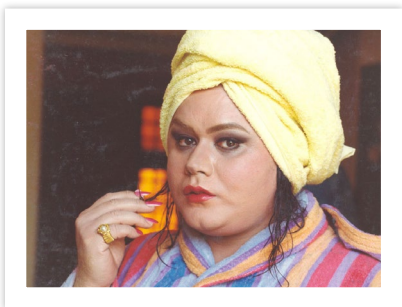
بیست و دومین دوره جشنواره

سال ۱۳۸۲ بار دیگر فیلم‌های اول و دوم در کنار هم مورد داوری قرار گرفتند و ۲۸ فیلم شامل آثار کارگردانی چون اصغر فرهادی، عبدالرضا کاهانی، علیرضا امینی، سامان سالور، حمید نعمت‌الله، محمدمهدی عسگرپور، مهدی کرم‌پور، ایرج کریمی و رهبر قبری به نمایش درآمد. در این سال حمید نعمت‌الله که سال‌ها به عنوان دستیار مسعود کیمیایی در سینما کار کرده بود با «بوتیک» خود را

فیلم‌های اول و دوم داوری شد. «جنگ نفتکش‌ها» ساخته محمد بزرگ‌نیا، «زینت» به کارگردانی ابراهیم مختاری و «عبور از تله» غلامرضا رضانی از فیلم‌هایی بودند که در این بخش مورد داوری قرار گرفتند. در این دوره، یک بار دیگر تعداد جوایز فیلم‌های اول و دوم افزایش یافت.

سیزدهمین دوره جشنواره

در سال ۱۳۷۳ بخش مسابقه فیلم‌های اول و دوم میزبان

چهره‌های جوانی بود که در سال‌های بعد نقش مهمی در سینمای ایران ایفا کردند. در این سال که ۲۱ فیلم اول و دوم به جشنواره راه یافته بود، داود میرباقری با «آدم برفی» حضور داشت و «بادکنک سفید» جعفر پناهی وارد این رقابت شده بود. شهرام اسدی در همان سال «روز واقعه» را کارگردانی کرده و علیرضا رئیسیان «سفر» را ساخته بود. افزایش تعداد جوایز در این بخش در سیزدهمین دوره جشنواره را هم به نوعی می‌توان حاصل کیفیت فیلم‌های ارائه شده دانست.

چهاردهمین دوره جشنواره

۲۲ فیلم اول و دوم از جمله آثار مجید مجیدی، همایون اسعدیان، عبدالحسن بزیده، ابوالقاسم طالبی و فریدون حسن‌پور در سال ۱۳۷۴ مورد داوری هیات داوران قرار گرفتند. در این سال دیگر خبری از جایزه فیلمنامه نبود.

پانزدهمین دوره جشنواره

در نیمه دهه ۷۰ این پرویز شهبازی، سعید سهیلی، محمدحسین حقیقی، عباس رافعی، رفیع پیتز و فرهاد مهرانفر بودند که با آثار مطرح خود به بخش فیلم‌های اول و دوم جشنواره رونق دادند. در حالی که در این دوره ۲۲ فیلم اول

این بخش هم میزبان فیلم «خراجی‌ها» به کارگردانی مسعود ده‌نمکی شد، هم فیلم تجربه‌گرایی چون «باز هم سیب داری؟» بایرام فضلی و هم «پیا برهنه در بهشت» بهرام توکلی.

بیست و ششمین دوره جشنواره

بعد از آنکه سال‌ها تعداد قابل توجهی از فیلم‌های

اول در جشنواره مورد داوری قرار می‌گرفت در سال ۱۳۸۶ فقط ۹ فیلم اول به این بخش راه یافت، این همان سالی است که بهنام بهزادی با «ته‌ها دو بار زندگی می‌کنیم» نظر منتقدان را به خود جلب کرده و منوچهر هادی «قرنطینه» را ساخته و مصطفی رزاق کریمی «حس پنهان» را کارگردانی کرده بود. البته سیمرغ بلورین به هیچ یک از این فیلم‌ها نرسید و از آن سیدروح‌الله حجازی با «در میان ابرها» شد.

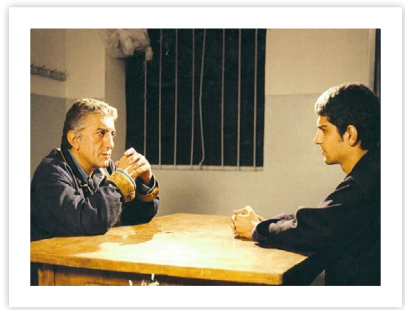
بیست و هفتمین دوره جشنواره

گویا تعداد نسبتاً اندک فیلم‌ها در دور قبلی، برگزارکنندگان جشنواره را مجاب کرده بود که با تلفیق دوباره بخش فیلم‌های اول و دوم به این بخش رونق بیشتری ببخشند. همچنین در سال ۱۳۸۷ برای نخستین بار جوایز بخش فیلم‌های اول یا اول و دوم به بخش‌های بهترین فیلم و کارگردانی و بازیگری تقسیم شد. در بخش فیلم‌های اول و دوم ۳۳ اثر شامل، «بی‌پولی» حمید نعمت‌الله، «پستچی سه بار در نمی‌زند» حسن فتحی، «تردید» واروژ کریم‌مسیحی و «یک وجب از آسمان» علی وزیریان حضور داشتند.

به عنوان کارگردانی خوش‌ذوق معرفی کرد. این کارگردان در جلب نظر داوران نیز موفق بود و سیمرغ بلورین را از آن خود کرد.

بیست و سومین دوره جشنواره

یک سال بعد از آنکه ۲۸ فیلم در بخش اول و دوم مورد داوری قرار گرفت، این تعداد تقریباً به نصف رسید و داوران

به ارزیابی ۱۵ فیلم نشستند. علی رفیعی با «های‌ها عاشق می‌شوند»، نادر طالبزاده با «شارت منجی»، پرویز شیخ طادی با «پشت پرده مه» و بیژن میرباقری با «ما همه خوبیم» از فیلمسازانی بودند که اثر اول یا دوم خود را به جشنواره ارائه کرده بودند. هرچند در رقابت با این فیلمسازان رضا اعظمیان با «مرزی برای زندگی» سیمرغ بلورین را دریافت کرد.

بیست و چهارمین دوره جشنواره

مانی حقیقی، مونا زندی حقیقی و مازیار میری در این سال وارد رقابت فیلم اول و دومی‌ها شدند. در سال ۱۳۸۴ ۱۷ فیلم اول و دوم به جشنواره راه پیدا کرده بود. در این دوره برای یک بار دیگر سیمرغ بلورین بخش فیلم اول و دوم تفکیک شد.

بیست و پنجمین دوره جشنواره

یکسال از تغییر و تحولات در مدیریت سینما می‌گذشت و در این زمان با وجود آنکه دبیر جشنواره تغییر نکرده بود، اما بخش فیلم‌های اول دستخوش تغییراتی شد. فیلم‌های دوم از این بخش کنار گذاشته شد و فقط آثار اول داوری شدند.

سی‌امین دوره جشنواره

همان روند سال ۱۳۸۹ در بخش فیلم‌های اول دنبال شد با این تفاوت که در این دوره به کارگردان برگزیده نیز سیمرغ بلورین اعطا شد. رضا عطاران با فیلم «خواهم میاد» از کارگردانانی بود که نخستین تجربه‌اش را به جشنواره ارائه کرده بود و حمید امجد با «آزمایشگاه»، پیمان معادی با «یرف روی کاج‌ها»، رضا درمیشیان با «بخس» و مهرداد غفارزاده با «گیرنده» از رقبای او بودند.

سی و یکمین دوره جشنواره

در این سال با حذف جوایز بازیگری از بخش فیلم‌های اول حجم جوایز کاسته و در عین حال به جای اعطای دیپلم به کارگردان و برگزیده بخش دستاورد فنی، سیمرغ بلورین به آنان تعلق گرفت. در ابتدای دهه ۹۰ این نرگس آبیار و بهروز شیبی و هادی مقدم دوست و محسن قرایی بودند که پا به سینمای حرفه‌ای گذاشتند.

سی و دومین دوره جشنواره

سال ۱۳۹۲ «چند مترمکعب عشق» به کارگردانی نوید محمودی توانست توجه‌های بسیاری را در بخش

بیست و هشتمین دوره جشنواره

شروع پرهیجان فیلم «بدرود بخدا»، فضای وهم‌آلودی که سعی شده بود در «آل» بهرام بهرامیان تصویر شود و نگاه تازه احمد کوری و مهدی فیوضی به جنگ و شخصیت‌هایش در «نفوذی» همگی بخشی از حال و هوای ۲۶ فیلم اول و دومی بود که در بیست و هشتمین دوره جشنواره فجر ارائه شد. رامید جوان هم نخستین فیلم سینمایی خود را به اسم «پسر آدم، دختر حوا» به این دور از جشنواره ارائه کرده بود و «پرسه در مه» بهرام توکلی هم مورد توجه منتقدان قرار گرفته بود، هم داوران.

بیست و نهمین دوره جشنواره

در این دوره اتفاقی ویژه برای بخش فیلم‌های اول رخ داد. اولاً فقط فیلم‌های اول مورد داوری قرار گرفتند و دوم اینکه جوایز این بخش افزایش یافت و به شکل سیمرغ بلورین بهترین فیلم، دیپلم افتخار بازیگری و کارگردانی و فیلمنامه و دستاورد فنی اهدا شد. علاوه بر این جوایز اصلی که در بخش بازیگری به بازیگری زن و مرد تقسیم می‌شد، لوح تقدیر و جوایزی از این دست نیز به برگزیدگان تعلق گرفت.

در بیست و نهمین دوره جشنواره ۲۴ اثر اول مورد قضاوت قرار گرفتند. فیلم حمید فرخ‌نژاد به اسم «سفر سرخ» که بعد از مدت‌ها امکان نمایش در جشنواره را به دست آورده بود، توانست توجه اغلب داوران را به خود جلب کند و «آینه‌های روبه‌رو» ساخته نگار آذربایجانی نیز در کسب جوایز با «سفر سرخ» رقابتی نزدیک داشت.

باید بپذیریم که جشنواره فیلم فجر تنها مکانیست که به‌طور خاص کارگردان‌های جوان و فیلم‌هایشان در آن دیده می‌شود. کاوه سجاد حسینی - الف - مهر ۹۷

شماره یک، نشیبه ۸ دی ۱۳۹۷

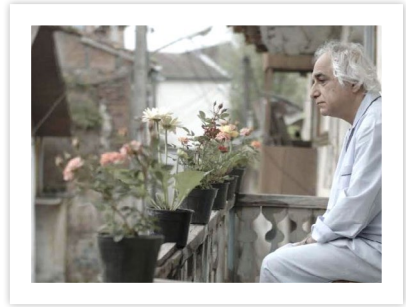
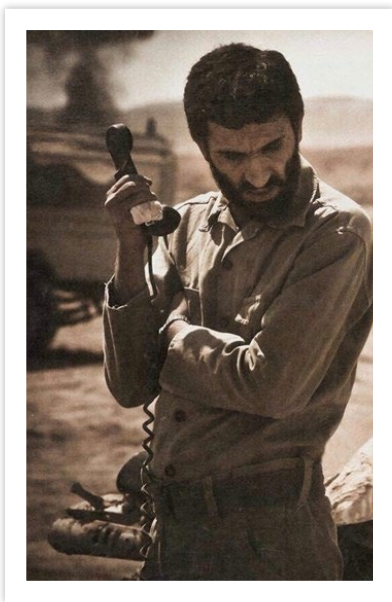
سومین

فقط کارگردان فیلم اولی که اثرش در بخش سودای سیمیرغ پذیرفته شده است، جایزه استعداد درخشان را دریافت کند.

سی و هفتمین دوره جشنواره

در سال ۱۳۹۷ بار دیگر بخش مستقل فیلم اول به جشنواره اضافه شد.

فیلم اول جلب کند. این فیلم با آثاری ساخته هومن سیدی، سعید آقاخانی، نیما جاویدی، حامد محمدی و تینا پاکروان رقابت می‌کرد. در این دوره ۱۵ اثر وارد رقابت شدند.

سی و سومین دوره جشنواره

۱۱ فیلم در این دوره از جشنواره در بخش نگاه نو وارد رقابت شدند که از جمله آن‌ها می‌توان به «آزادی مشروط» حسین مهکام، «احتمال باران اسیدی» بهتاش صناعی‌ها، «جامه‌دران» حمیدرضا قطبی و «دو» به کارگردانی سهیلا گلستانی اشاره کرد. حاصل این رقابت البته اعطای دو سیمیرغ بلورین و دو دیپلم و لوح تقدیر و تندیس بلورین بود.

سی و چهارمین دوره جشنواره

سی و چهارمین دوره جشنواره فجر مقطعی از این رویداد سینمایی بود که کارگردانان فیلم اولی کل جشنواره را تحت الشعاع قرار داده بودند. سعید روستایی با «ابد و یک روز» و محمدحسین مهدویان با «ایستاده در غبار» توانسته بودند نگاه‌ها را به خود معطوف کنند و این نشان دهنده ورود نسلی جوان و مستعد به سینمای ایران بود.

سی و پنجمین دوره جشنواره

درخشش فیلم اولی‌ها در سی و چهارمین دوره جشنواره فیلم فجر یا شاید سیاست دیگری بود که موجب شد برگزارکنندگان جشنواره به این نتیجه برسند بخش فیلم‌های اول به صورت مجزا وجود نداشته باشد و

فیلم‌های نگاه

پالتوشتری

کارگردان: مهدی علی میرزایی **تهیه کننده:** مجید شیخ انصاری
بازیگران: سام درخشانی، لیندا کیانی، بهاره کیان افشار، بانیهال شومن، شاهرخ فروتنیان و افسانه چهره آزاد

خلاصه داستان: داستانی جذاب درباره پیچیدگی‌های رقابت و رفاقت...

جان دار

کارگردان: حسین امیری دوماری و پدرام پور امیری
تهیه کننده: کامران مجیدی
بازیگران: حامد بهداد، جواد عزتی، فاطمه معتمدآریا، باران کوثری

خلاصه داستان: به خدا اگه یکبار دیگه بپرسید شام چیه؟ شام چی شد؟ چرا نمی‌رسه، همین وسط خودم دار می‌زنم...

حمال طلا

کارگردان: تورج اصلانی
تهیه کننده: منصور سهراب پور
بازیگران: پیام احمدی نیا، ژاله صامتی، امید روحانی، سعید آقاخانی
خلاصه داستان: رضا حمال طلاست و شغلش رساندن طلا و جواهرات از کارگاه به مغازه است. یک روز از او دزدی می‌شود و...

دیدن این فیلم جرم است!

کارگردان: رضا زهنایچیان
تهیه کننده: محمد حمزه زاده
بازیگران: لیندا کیانی، امید آقایی، حسین پاکدل، محمود پاک نیت و حمیدرضا پگاه
خلاصه داستان: فقط یک فیلم پنج دقیقه‌ای می‌خواستیم تا بعداً بتونم از زخم و دخترم دفاع کنیم ولی امونم ندادند... صدای آژیراشون داره نزدیک می‌شه... الان مثل مور و ملخ می‌ریزن اینجا...

روزهای نارنجی

کارگردان: آرش لاهوتی
تهیه کننده: علیرضا قاسم‌خان
بازیگران: هدیه تهرانی، علی مصفا، مهران احمدی، علیرضا استادی
خلاصه داستان: زندگی پر فراز و نشیب آنان، زنی میانسال است که واسطه استخدام کارگران زن فصلی برای کار در باغ‌های مرکبات شمال کشور می‌شود...

نو در یک نگاه

یلدا

کارگردان: مسعود بخشی
تهیه کننده: علی مصفا

بازیگران: فرشته صدر عرفایی، بهناز جعفری، بابک کریمی، صدف عسگری

خلاصه داستان: مریم کمبجانی زن جوانی که به دلیل قتل شوهرش ناصر ضیا، به مرگ محکوم شده است در شب یلدا به استودیو برنامه تلویزیونی پربیننده لذت عفو آورده می شود تا توسط تنها فرزند مقتول، مونا ضیا بخشیده شود.

معکوس

کارگردان: پولاد کیمیایی / **تهیه کننده:** مسعود کیمیایی
بازیگران: بابک حمیدیان، اکبر زنجانیپور، شهرام حقیقت دوست
لیلا زارع

خلاصه داستان: فرزندان دو دوست قدیمی قبل از انقلاب که یکی فعال سیاسی و دیگری مکانیک است، وارد مسابقات زیرزمینی اتومبیل رانی می شوند...

مسخره باز

کارگردان: همایون غنی زاده / **تهیه کننده:** علی مصفا
بازیگران: علی نصیریان، هدیه تهرانی، رضا کیانیان، بابک حمیدیان و صابر ابر
خلاصه داستان: در پرورشگاه صدام می کردند مسخره باز، اما من مشت محکمی حواله صورت یکی شان کردم تا داستان را شروع کنم...

سونامی

کارگردان: میلاد صدرعاملی
تهیه کننده: علی سرتیپی
بازیگران: بهرام رادان، مهرداد صدیقیان، علیرضا شجاع نوری، رعنا آزادی ور
خلاصه داستان: ندر آخرین اردوی تیم ملی تکواندو سه تن از بهترین بازیکنان تیم در دانمارک پناهنده شده و به ایران بازنگشتند. این فرصتی است که خسروی، سرمربی قدیمی و کهنه کار بعد از سال ها بازگردد و کار نیمه تمامش را به پایان برساند.

زهرمار

کارگردان: جواد رضویان
تهیه کننده: جوادنوروز بیگی
بازیگران: سیامک انصاری، شبنم مقدمی، شقایق فراهانی، حسین محب اهری
خلاصه داستان: رضا، دفتردار میان سالی که به تازگی به تهران نقل مکان کرده است، رهی، همکلاسی سال های دور خود را می بیند که هنوز از او کینه به دل دارد، در شرایطی که رضا تلاش می کند از او دلجویی کند، رهی دسیسه های طراحی و رضا را در گرفتاری بزرگی اسیر می کند.

درباره اعضای هیات انتخاب جشنواره
فیلم فجر بیشتر بدانید

مردان انتخاب‌گر

■ سارا کتعی

وقتی اعضای هیات انتخاب سی‌وهفتمین جشنواره فیلم فجر معرفی شدند، این خبر مثل هر سال با واکنش‌های مختلفی روبه‌رو شد تا جایی که برخی از نبود حتی یک شخصیت زن در این مجموعه گلایه کردند، اما حقیقت آن است که چنین ترکیبی، فارغ از هر گونه نگاه جنسیتی و صرفاً بر اساس دانش و جهان بینی افراد چیده شده است؛ از آن‌رو که اساساً نگاه حاکم بر انتخاب جشنواره فیلم فجر، نگاهی سینماییست که می‌کوشد فارغ از مرد یا زن بودن، متجلی انسانیت و معنای حقیقی هنر باشد، کما اینکه کارنامه احمد امینی، محمدعلی حسین‌نژاد، حسن خجسته، شاهرخ دولکو، پهلوز شعیبی، حسین کرمی و رضا مقصدی نیز بر چنین گفته‌ای صحه می‌گذارد. در این چندیند درباره هفت مردی نوشتیم که قرار است تکلیف فیلم‌های راه‌یافته به بخش‌های گوناگون جشنواره سی‌وهفتم را روشن کنند.

نقش‌بند ادوار اخیر

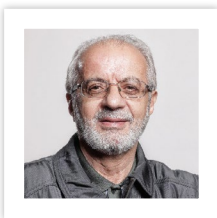
امینی را قبلاً هم در ترکیب هیات انتخاب جشنواره فجر دیده بودیم، او در کتا ر دوره سی‌وهفتم، در دوره‌های سی‌ودوم، سی‌وسوم، سی‌وپنجم و سی‌وششم نیز یکی از چند نفری بوده که رای او در حضور یا غیبت آثار در بزرگ‌ترین رویداد سینمایی کشور نقش داشته است، اما او این تصمیم‌گیری مهم را صرفاً برای جشنواره فجر انجام نداده و در جشن خانه سینما هم دو بار به عنوان داور فعالیت داشته است؛ یک‌بار در دوره سوم و یک‌بار هم در دوره ششم. امینی خاطرات خوشی هم از جشنواره فجر در ذهن دارد؛ برای نمونه فیلم «این زن حرف نمی‌زند» در بیست‌ودومین دوره جشنواره، او را برای دریافت جایزه کارگردانی کاندیدا کرد و ۹ سال پیش‌تر از آن هم در جشنواره فجر سال ۷۱ احتمال دریافت جایزه بهترین فیلمنامه نیز برای «سایه‌های هجوم» او وجود داشت. این منتقد سینما و عضو شورای مرکزی کانون کارگردانان سینما تا کنون جایزه‌های را از جشنواره فجر به خانه نبرده است، اما در جایزه بردن بسیاری از سینماگران به سبب رای‌هایی که به حضور آنان داده نقش داشته است.

با کوله‌باری از امور مدیریتی

حسین زژاد از آن دست نویسندگانی است که پررنگ‌تر از نوشتن، به امور فرهنگی و مدیریتی در عرصه‌های هنری مشغول بوده؛ از این‌رو نام او در ترکیب هیات انتخاب چند دوره از جشنواره فجر نظیر دوره‌های هفتم، نهم، بیست‌وسوم، سی‌وپنجم و سی‌وهفتم به چشم می‌خورد، ضمن این که او در یازدهمین دوره جشن خانه سینما هم یکی از داوران بود. محمدعلی حسین زژاد دارای مدرک کارشناسی ادبیات و زبان‌های خارجی از دانشگاه مشهد، کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی و دوره دکتری توسعه سیستماتیک از استرالیا است. او در صدا و سیما، بنیاد سینمایی فارابی، حوزه هنری و معاونت امور سینمایی، گروه فرهنگی - اجتماعی شبکه دوم سیما، عضو شورای پروانه نمایش، مرکز سینمای تجربی و نیمه حرفه‌ای، سازمان توسعه سینمایی سوره، معاونت امور سینمایی و سمعی و بصری، گروه تخصصی سینما در فرهنگستان هنر، گروه پژوهشی سینما در پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات، سمت‌های مهمی داشته و در هیات داور آکادمی سینما هم مشغول بوده است.

از نگاه جامعه‌شناختی

خجسته شاید ناشناس‌ترین عضو هیات انتخاب در بین سینمایی‌ها باشد، اما این نا‌آشنایی در مقابل حجم بالای فعالیت فرهنگی او در رادیو و تلویزیون رنگ می‌بازد. او کتاب‌های زیادی هم درباره رادیو و هنر صدا تالیف کرده است؛ با این حال خجسته سال قبل در جشنواره فیلم فجر عهده‌دار مسوولیت مهمی همچون داور بخش سودای سیمرغ بود. او که مدرک دکترای خود را در رشته مدیریت استراتژیک دریافت کرده است در دورانی معاون صدای جمهوری اسلامی ایران بود. او همچنین عضو شورای پروانه نمایش نیز هست. این عضو هیات انتخاب متولد سال ۳۱ است و دانش بالایی در شاخه‌های گوناگون علوم انسانی دارد و به‌نظر می‌رسد رای و نظر او از منظر جامعه‌شناختی حائز اهمیت باشد، زیرا تسلط زیادی بر وجوه معنایی و محتوایی آثار سینمایی دارد. او یک سمت بین‌المللی نیز دارد، از آن‌رو که چند سال قبل به عنوان نایب رییس اتحادیه رادیو تلویزیونی آسیا - اقیانوسیه برگزیده شد.

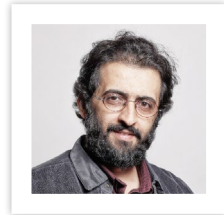
رد پای منتقد

دولکو وجهه خوبی در بین سینمایی‌نویس‌ها دارد و همیشه نقدها و تحلیل‌های پرمحتوایی از او خوانده‌ایم، هرچند که شاید بسیاری از دوست‌داران قلم او ترجیح می‌دادند تراوشات ذهنی‌اش را به عنوان فیلم روی پرده ببینند تا اینکه فقط آن‌ها را در میان صفحات روزنامه‌ها و مجلات و در قالب نقد و یادداشت ورق بزنند؛ با این حال دولکو کارگردانی پنج اثر سینمایی را در کارنامه دارد و یک بار هم در سال ۷۷ داوری جشنواره دفاع مقدس را متقبل شده است. دولکو نویسندگی «خواب لیلا» را نیز به انجام رسانده است. جالب است بدانیم که دولکو تجربه‌های اندکی را در بازیگری نیز پشت سر گذاشته است، اما از جایی به بعد، نگاه موشکافانه و دقیق به آثار سینمایی و ارزیابی آن‌ها را بر هر فعلی مقدم دانسته است. به‌نظر می‌رسد یکی از کارشناسانه‌ترین رأی‌های امسال متعلق به او باشد، به‌ویژه که برای اولین بار است در ترکیبی از جشنواره فیلم فجر قرار می‌گیرد.

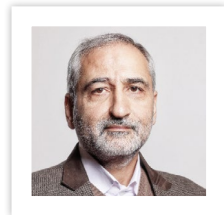
جوان‌ترین

شعبی جوان‌ترین عضو از ترکیب هیات انتخاب جشنواره فیلم فجر است. او که یکی از فعال‌ترین کارگردانان جوان سینمای امروز به‌شمار می‌آید و در قالب بازیگر نیز چهره شناخته‌شده‌ای برای مردم است، خاطرات خوش بسیاری را از جشنواره فیلم فجر در ذهن دارد. در چند دوره گذشته فیلم‌های کارگردانی شده او در این رویداد حتی اگر جوایز اصلی را به‌دست نیاورده، دست کم سروصدا کرده و مورد توجه مردم و منتقدان قرار گرفته است؛ از همین‌رو باید گفت شعبی یکی از نمایندگان نسل جوان فیلمساز به‌شمار می‌آید که احتمالاً قرار است از منظر جسورانه و جاه‌طلبانه‌ای به فیلم‌ها نظر کند که هم‌قطاری‌های او عموماً آن را دنبال می‌کنند. شعبی در سال ۹۵ و در دوره سی و پنجم جشنواره فجر نیز در بخش اقلام تبلیغاتی به عنوان داور مسابقه فعال بود.

ششمین دوره متوالی

کرمی یکی از باسابقه‌ترین‌های هیات انتخاب جشنواره سی‌وهفتم فجر به‌شمار می‌آید. او علاوه بر اینکه داوری بخش مسابقه سینمای ایران را در دوره بیست‌وسوم بر عهده داشته، در دوره‌های بیست‌وچهارم، بیست‌وپنجم، بیست‌وهفتم، سی‌ودوم، سی‌وسوم، سی‌وچهارم، سی‌وپنجم و سی‌وششم، یکی از اعضای هیات انتخاب بوده و امسال هم با حضور در ترکیب سال سی‌وهفتم، این توالی را در دهه نود، حفظ کرده است. کرمی که از اعضای شورای پروانه ساخت و نمایش به‌شمار می‌رود، دارای مدرک دکترای فلسفه از دانشگاه تهران است و مدیر گروه ارتباطات در دانشکده صدا و سیما نیز بوده است. او که یک چهره دانشگاهی به حساب می‌آید، همواره سینما را به شدت دقیق رصد کرده و آثار فیلمسازان را از منظر علوم انسانی تحلیل کرده است و باید دید در سال سی‌وهفتم، چگونه آن‌ها را ارزیابی می‌کند.

نگاه نو

در فجر سی‌وششم سیمرغ بهترین کارگردانی فیلم اول را به واسطه ساخت «خجالت نکش» به خانه برد. مقصودی را تا همین سال قبل به عنوان یکی از نویسندگان سرشناس سینمای ایران می‌شناختم تا اینکه در جشنواره فیلم فجر سال گذشته در مقام کارگردان حاضر شد. این اثر سینمایی که در جشنواره سال قبل، تا حدی مورد توجه نیز واقع شد، در سال جاری روی پرده رفت و توانست لبخند را روی لب مردم بنشاند. حال باید دید سهم مقصودی از لبخند کارگردانان این دوره از جشنواره چقدر است و تا چه میزان در حضور آنان در این رخداد مهم سینمایی ایفای نقش می‌کند. مقصودی قبلا و در دوره سی‌وچهارم هم چنین مسوولیتی را پذیرفته بود و البته در دوره سی‌وسوم یک وظیفه حساس‌تر یعنی داوری آثار بخش مسابقه را در بخش نگاه نو بر عهده داشت. او ضمن اینکه رییس صنف فیلمنامه‌نویسان بوده است، داوری جشنواره دفاع مقدس را هم در سال‌های قبل در کارنامه دارد و به‌نظر می‌رسد با یک نگاه تازه و همه‌جانبه به فیلم‌های متقاضی حضور در جشنواره فیلم فجر نظر کند.

نوید یک رقابت سخت

ادامه حضور ابراهیم داروغه‌زاده بر منصب دبیری جشنواره فیلم فجر که به سی‌وهفتمین ایستگاه آن نیز رسیده، بهانه گفت‌وگوی اهالی رسانه با او شد تا در زمینه موارد گوناگونی از ایجاد تغییرات تا احتمال جایگزینی برای پردیس ملت، روروی این دبیر جوان بنشینند. چکیده این گفت‌وشنودها، آن چیزی است که تیتروار می‌آید.

- هیات‌های انتخاب طی مشورت با شورای سیاست‌گذاری انتخاب می‌شود
- از وظایف دبیر، صیانت از رای داوران و انتخاب‌گران است
- مهم‌ترین ایراد میلاد، استاندارد نبودن سالن نمایش بود
- در برابر تغییرات و راه و روش‌های کهنه مقاومت نکردیم
- همه فیلم‌های سینمای ایران، فیلم‌های انقلاب اسلامی است
- مهم‌ترین جشن در ایام فجر، برگزاری جشنواره فیلم فجر است
- بی‌ثباتی در مدیریت، سیاست‌گذاری را سخت می‌کند
- تفکیک دو جشنواره ملی و بین‌المللی اتفاق خوبی بود
- احتمال جایگزینی برای پردیس ملت وجود دارد
- حواشی، جزء لاینفک جشنواره است
- شاهد رقابت سختی خواهیم بود
- ملاک هر تعاملی قانون است

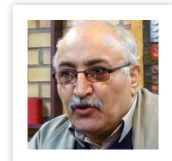
بهمن و آقای شین

از برف پر شده بود و ما در مسیر رسیدن به ورودی سینما برای دیدن فیلم بعدی، باید از میان کپه‌های برف راهی باز می‌کردیم. در طول روز، پنج‌بار این کار را می‌کردیم؛ آن سال‌ها جوان بودیم و امید داشتیم، چیزی که حالا دیگر نداریم. به یاد دارم که «رضا برهنی» نویسنده، شاعر و مترجم، یکی از کسانی بود که کارت داشت و در سینما آزادی فیلم می‌دید. آن زمان، رمان «رازهای سرزمین من» از برهنی منتشر شده بود که ما آن را خوانده بودیم و باعث خوشحالی بود که کنار ایشان فیلم‌ها را ببینیم.

خاطره دیگر من مربوط می‌شود به آقای «شین» و اخلاق خاص او. بین سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۶۷ ما با کارت به سینما می‌رفتیم و آقای با نام اختصاری «شین» در گیشه سینما بود که لچ بدی با اهالی رسانه داشت، مثلاً وقتی می‌رفتیم گیشه و کارت‌مان را به او می‌دادیم تا شماره صندلی بگیریم، با ما به‌شدت بد برخورد می‌کرد. حتی خسرو دمقمان - منتقد فیلم - که آن سال‌ها گزارش‌هایی را با عنوان «در حاشیه جشنواره» می‌نوشت، یک‌سری از یادداشت‌هایش را به همین آقای «شین» اختصاص داد.

ما برای دیدن فیلم‌هایی مانند «هامون» و «ناخدا خورشید» ساعت‌ها در صف می‌ایستادیم و حتی برای رسیدن فیلم به جشنواره در سالن منتظر می‌ماندیم، مثلاً سالی که «یلا» (۱۳۷۵ - مهرجویی) در میان فیلم‌های جشنواره بود، دو ساعت در سالن سینما منتظر نشستیم تا فیلم شروع شود، چون فیلم هنوز در لابراتوار بود و کامل نشده بود، وقتی حلقه اول نمایش داده شد، نیم ساعت طول کشید تا حلقه دوم از لابراتوار به جشنواره برسد.

در امروز سینمای ایران فیلمی مانند «مغزهای کوچک زنگ‌زده» فیلم منتخب منتقدان می‌شود، در حالی که این فیلم، متوسط و گزارشی است، یعنی فیلم ماندگاری مانند «هامون» نیست که بعد از ۳۰ سال همچنان رغبت کنید آن را ببینید، این‌گونه فیلم‌ها مانند گزارش‌های تلخ اجتماعی هستند و سینمای ایران به سمت تولید گزارش‌های اجتماعی و نمایش آن‌ها روی پرده سینما رفته است.

احمد طالی نژاد
نویسنده و منتقد

در گذشته تعداد فیلم‌هایی که احساس می‌کردیم در حال شکل دادن اتفاقی در سینمای ایران هستند کم جشنواره کم نبود و در واقع یک جریان در سینمای ایران ایجاد شد که آثاری مانند «ندان مار» به کارگردانی مسعود کیمیایی ساخته شد. در دوره‌های ابتدایی جشنواره مثلاً سالی که سه فیلم «خط قرمز» مسعود کیمیایی، «هرگ یزدگرد» بهرام بیضایی و «اشباح» رضا میرلوحی در جشنواره به نمایش درآمد، ساعت‌ها مقابل سینمای «عصر جدید» در صف ایستادیم تا بلیت بخریم.

در آن دوران به دلیل موقعیت جغرافیایی، بیشتر منتقدان و نویسندگان فیلم‌های جشنواره را در سینما بهمین می‌دیدند. حدود سال‌های ۱۳۶۴ تا ۱۳۶۷ همراه گروهی شامل منتقدان، روزنامه‌نگاران، فیلمسازان، تهیه‌کنندگان و حتی بازیگرها، هر روز حدود پنج فیلم را در سینما بهمین می‌دیدم، آن زمان کارت‌هایی داشتیم که برای دیدن فیلم، آن‌ها را سوراخ می‌کردند. به جای شام و ناهار هم از مغازه نزدیک سینما، پیراشکی می‌خریدیم و گاهی که پول بیشتری داشتیم، آش و چایی هم می‌خوردیم.

در سال‌های بعد، یک سینما به اصحاب رسانه اختصاص یافت و سبب شد دیدن فیلم‌ها همراه با لذت و عذاب باشد، چون سینمای رسانه‌ها گاهی از کسانی پر می‌شد که با این گروه هیچ ارتباطی نداشتند. آن هم همین‌طور است؛ البته از هشت سال پیش، دیگر به سالن اختصاص یافته به رسانه‌ها نمی‌روم و اگر لازم باشد در یکی از سینماهای تهران، فیلم‌های جشنواره را در سکوت و آرامش می‌بینم.

به‌خاطر می‌آورم، یک سال آنقدر در تهران برف باریده بود که وقتی از درب خروجی سینما بهمین بیرون می‌آمدیم، کوچکی

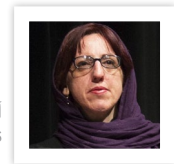
یادبود روزهای بی کارت

را شیفته سینما کرد و باعث شد سینما را دنبال کنم. در سال‌های اخیر نیز «اژانس شیشه‌ای» ابراهیم حاتمی کیا و فیلم‌های فرهادی از جمله آثاری بودند که انتظارات من را برآورده کردند و با دیدن آن‌ها سورپرایز شدم.

با همه این خاطرات رنگارنگ اما خاطره‌انگیزترین دوره جشنواره فیلم فجر از دیدگاه من علاوه بر سال‌های پس از جنگ یعنی ۱۳۶۹ و ۱۳۷۰، سال‌های معروف به دوره اصلاحات و به‌شکل ویژه‌تر و خاص‌تر سال‌های ۱۳۷۶ و ۱۳۷۷ است.

حرف آخر اینکه از میان کارگردان‌هایی که با دیدن فیلم آنان شگفت‌زده شدم، می‌توانم به روحا... حجازی با فیلم «زندگی خصوصی آقا و خانم میم» و سهیل بیرقی با فیلم‌های «من» و «عرق سرد» اشاره کنم. فیلم «قاعده تصادف» را نیز دوست داشتم و آن را تشویق کردم. در مجموع، من به کار فیلمسازان جوان به‌ویژه در یکی - دو دهه اخیر، خیلی اعتقاد داشته‌ام.

دل‌سردکننده‌ترین دوره جشنواره فیلم فجر نیز دوره بیست‌وهشتم بود. آن دوره از نظر حضور نمایندگان رسانه‌ها و جلسات پرسش و پاسخ که جوی پر تشنج داشت، باعث شد فضای دل‌سردکننده‌ای را بر جشنواره حاکم کند. حتی ممکن بود از هر سوالی در نشست‌های پرسش و پاسخ، برداشتی متفاوت شود. برخی پاسخ‌ها هم به سرعت ایجاد حساسیت می‌کرد تا جایی که گاهی بی دلیل جو سیاسی می‌شد. فیلم‌هایی که آن سال در جشنواره به‌نمایش درآمد، تروی ذوق می‌زد و از سوی دیگر فیلم‌هایی که انتظار داشتیم، در جشنواره حضور نداشتند. سینمای ایران با گرایش به سمت سینمای مدرن و سینمای سبک اروپایی، با فیلم‌های افرادی مانند اصغر فرهادی و جریان‌های فیلم‌های او ایجاد کرد، شاهد یک تولد دوباره بوده است.

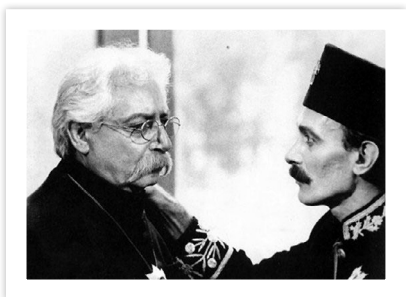
آنتونیا شرکا
نویسنده و منتقد

سال ۶۱ بود که برای اولین بار به‌عنوان تماشاگر همراه مادر و خواهرم به جشنواره فیلم فجر رفتم و چند فیلم دیدم، البته من در آن سال‌ها نوجوان دبیرستانی بودم و به‌شکل حرفه‌ای فیلم نمی‌دیدم.

نخستین سالی هم که به‌عنوان منتقد به جشنواره فیلم فجر رفتم، ۱۳۶۸ بود. همان زمان مطالبم در ماهنامه سینمایی «فیلم» منتشر می‌شد. در آن سال‌ها کارت مخصوص جشنواره فجر را نداشتیم و با خریدن بلیت، فیلم می‌دیدم. خاطرم هست یک سینما را انتخاب می‌کردیم و بلیت فیلم‌های آن را می‌خریدیم. در آن سال‌ها دو ردیف آخر هر سینما، مخصوص منتقدان بود و اگر سینما جا داشت، ما می‌توانستیم در این جایگاه فیلم‌های جشنواره را ببینیم.

سال ۱۳۶۹ فیلم «شب‌های زاینده‌رود» به کارگردانی محسن مخملباف در جشنواره فجر به‌نمایش درآمد، آن دوره از نخستین سال‌هایی بود که من به‌عنوان منتقد در جشنواره حضور داشتم و هنوز هم برایم خاطره‌انگیز است. هنگامی که «بانو» به نمایش عمومی درآمد، برخی از ارزش‌های آن از دست رفته بود و به‌نظرم باعث ایجاد احساس خسران در مهرجویی شد.

«ترگس» و «بانوی اردیبهشت» ساخته رخشان بنی‌اعتماد، «باشو غریبه‌ای کوچک» ساخته بهرام بیضایی من را تحت تأثیر قرار دادند. «دوئنده» به کارگردانی امیر نادری، من

مسترسرچر

■ میثم محمدی

سی‌وشش دوره گردهمایی هنرمندان سینما در جشنواره فیلم فجر به عنوان مهم‌ترین رویداد سینمایی ایران، تاریخی پرفراز و نشیب با حضور چهره‌های اثرگذار سینما را ثبت کرده که در «فلاش‌بک» مروری خاطره‌انگیز به این جوایز و سرنوشت هنرمندان در دوره‌های گوناگون آن خواهیم داشت تا نام‌ها، فیلم‌ها و سیمرغ‌های به‌یادماندنی را بار دیگر از حافظه تاریخی خود عبور دهیم.

شد و در این دوره چهره‌های جوان و مستعدی چون خسرو سینایی، رسول صدرعاملی، محمدعلی سجادی و محمدرضا اعلامی و علیرضا داود نژاد حضور داشتند. البته که در این دوره هم هیات داوران هیچ اثری را به عنوان بهترین فیلم انتخاب نکرد. نکته جالب اینکه عباس کیارستمی در بخش فیلم کوتاه این دوره با فیلم «هم سرایان» برنده لوح زرین شده و از سویی دیگر هم پرویز پرستویی برای اولین حضور سینمایی خود در «دیار عاشقان» در ۲۸ سالگی سیمرغ بهترین نقش مکمل مرد را دریافت کرد.

سومین دوره جشنواره فجر

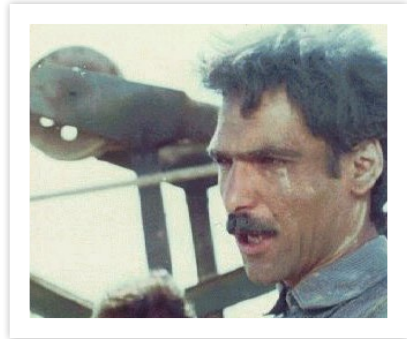
این دوره هم با حضور فیلم‌ها و فیلمسازان محدودی برگزار شد. اما بخش فیلم‌های اول به جشنواره اضافه شد. رسول صدرعاملی با فیلم «گل‌های داودی» در این دوره درخشید و جمشید مشایخی برای بازی در این فیلم و البته حضور در «کمال‌الملک» علی حاتمی سیمرغ بلورین بهترین بازیگری نقش اول مرد را دریافت کرد تا

اولین دوره جشنواره فجر

بحبوحه جنگ بود که اولین دوره جشنواره فیلم فجر به دبیری حسین و خشوری در سال ۱۳۶۱ آغاز شد. سینمای حرفه‌ای رقابتی نبود و فقط یک بخش سینمای آماتوری به صورت رقابتی برگزار شد که در نهایت هم هیات داوران هیچ فیلمی را شایسته دریافت جایزه ندانست. در بخش حرفه‌ای هم فیلم‌های مهمی چون «حاجی و اشنگتن» اولین فیلم علی حاتمی پس از انقلاب، «خط قرمز» اولین اثر مسعود کیمیایی پس از انقلاب، «مرگ یزدگرد» نخستین فیلم بهرام بیضایی پس از انقلاب و «سفیر» اولین فیلم تاریخی سینمای ایران پس از پیروزی انقلاب، حضور داشتند.

دومین دوره جشنواره فجر

دومین دوره جشنواره فیلم فجر در سال ۱۳۶۲ با دبیری سیدمحمد بهشتی تغییرات محسوسی داشت. هر دو بخش سینمای حرفه‌ای و سینمای آماتوری به صورت رقابتی برگزار

تقوایی هم با «ناخدا خورشید» عرض اندام کرده و یکی از بهترین اقتباس‌ها را در سینمای ایران رقم می‌زند و تحسین منتقدان را بر می‌انگیزد. علاوه بر این‌ها مسعود جعفری جوزانی هم با یکی از بهترین آثار کارنامه خود یعنی «شیرسنگی» با کاندیداتوری در بخش‌های گوناگون، بر وزن این دوره از جشنواره افزوده بود.

ششمین دوره جشنواره فجر

نکته جالب در مورد این دوره از جشنواره، نداشتن برگزیده در دو بخش بهترین فیلمنامه و بهترین فیلم بود. در بخش بازیگری فرامرز قریبیان اولین سیمرغ خود را برای ایفای نقش اول مرد فیلم «ترن» دریافت کرد، اما شاید کمتر کسی به‌خاطر داشته باشد که سیمرغ بهترین بازیگر نقش مکمل زن در این دوره به آنیک شفرآزبان، بازیگر ارمنی سینمای ایران برای حضور در فیلم «سرزمین آرزوها» به کارگردانی مجید قاری‌زاده رسید که آثار قابل توجهی در کارنامه خود داشت.

کیانوش حرقه‌ای خود را با «جاده‌های سرد» مسعود جعفری جوزانی در سینما تجربه می‌کرد. هادی اسلامی نیز از بازیگران مستعد و بادانش آن دوره بود که با ایفای نقش در «توبوس» ید... صمدی جایزه بهترین بازیگری نقش اول مرد را در دوره چهارم جشنواره فجر دریافت کرد و پس از چندین دوره کاندیداتوری برای دریافت سیمرغ در جشنواره، سرانجام در سال ۱۳۷۲ از دنیا رفت. در این دوره بخش کودک و نوجوان هم به جشنواره اضافه شد.

هفتمین دوره جشنواره فجر

بزرگداشت سینماگران معتبر خارجی در این دوره به جشنواره اضافه شد تا بخشی با عنوان جشنواره جشنواره‌ها نیز وارد برنامه شود. ابراهیم حاتمی‌کیا با فیلم «دیده بان» و رخشان بنی‌اعتماد با فیلم «زرد قناری» دو فیلمساز جوان و خوش‌آئینه بودند که در این دوره حضور داشتند. حاتمی‌کیا توانست جایزه ویژه هیات‌دوران در بخش فیلم‌های نوم را دریافت کند. محمود کلاری هم پس از دریافت لوح زرین بهترین فیلمبرداری در دوره‌های گذشته، اولین سیمرغ خود را برای فیلم «سرب» مسعود کرامتی به خانه برد.

تنها جایزه او از جشنواره فیلم فجر این چنین ثبت شود. همچنین پروانه معصومی اولین زن برنده سیمرغ بلورین بهترین بازیگری از جشنواره فیلم فجر بود که برای حضور در فیلم «گل‌های داودی» این جایزه را کسب کرد. کیومرث پوراحمد که با فیلم سینمایی «تاتوره» در این جشنواره حضور داشت، البته جایزه بهترین فیلم در این دوره به «مترسک» به کارگردانی حسن محمدزاده رسید که این بهترین حضور او در سینمای ایران بود.

چهارمین دوره جشنواره فجر

آرام‌آرام چهره‌های جوان آن دوره و سینماگران کاربلد و با تجربه امروز در دوره چهارم ظهور کردند. کیانوش عبّاری با «تنوره دیو» بهترین کارگردان این دوره شد و عباس کیارستمی با مستند «اولی‌ها» و ابوالفضل جلیلی با «بهار» جایزه بهترین فیلم را از هیات‌دوران دریافت کردند. نکته جالب دیگر در این دوره، اهداء لوح تقدیر بهترین فیلمبرداری به محمود کلاری ۳۳ ساله بود که اولین حضور حرفه‌ای خود را با «جاده‌های سرد» مسعود جعفری جوزانی در سینما تجربه می‌کرد. هادی اسلامی نیز از بازیگران مستعد و بادانش آن دوره بود که با ایفای نقش در «توبوس» ید... صمدی جایزه بهترین بازیگری نقش اول مرد را در دوره چهارم جشنواره فجر دریافت کرد و پس از چندین دوره کاندیداتوری برای دریافت سیمرغ در جشنواره، سرانجام در سال ۱۳۷۲ از دنیا رفت. در این دوره بخش کودک و نوجوان هم به جشنواره اضافه شد.

پنجمین دوره جشنواره فجر

یکی از دوره‌های درخشان و به‌یادماندنی در تاریخ سینمای ایران، پنجمین دوره جشنواره فیلم فجر است. جایی که بهترین کارگردانی را عباس کیارستمی برای «خانه دوست کجاست؟» می‌گیرد، رسول ملاقلی‌پور با «پرواز در شب» سیمرغ بهترین فیلم را دریافت و داریوش مهرجویی با «جاره نشینها» خودنمایی می‌کند، ناصر

صدای انقلاب به گوش مردم رسید. سیاست مردمی از راه رسیده بود و مردم خودشان را در زمستان به بهار تغییر، جوانه‌باران کردند. همان مردمی که خواستند زندگی‌شان دگرگون شود. همان مردمی که اهل سیاست بودند و سینما. این سینمای انقلاب است، سینمای آزادی با هوای انقلاب...

سال ۱۳۶۱ نخستین دوره برگزاری جشنواره فیلم فجر

سینما و هفته

زیر نظر روابط عمومی سی و هفتمین جشنواره فیلم فجر